

AGNIESZKA TETERYCZ-PUZIO

PAP SŁUPSK

WCZESNOPIASTOWSKA ORGANIZACJA ADMINISTRACYJNA W X I XI WIEKU

Obraz organizacji państwa Mieszka I i Bolesława Chrobrego znany jest ze szczątkowych informacji źródłowych, które często stanowią punkt wyjścia do dość ryzykownych hipotez o państwie pierwszych Piastów. Przykładowo, historyk niemiecki Oskar Kossmann, opierając się na dokumencie *Dagome iudex* i przekazie Kosmasa o początkach państwa czeskiego, uważał, że władza pierwszych Piastów nie była w znaczeniu zachodnioeuropejskim władzą książęcą, bowiem np. w odniesieniu do Mieszka na zachodzie Europy używano tytułu sędziego – *iudex*¹.

Jedyny opis sugerujący jak wyglądała organizacja państwa polskiego za panowania Bolesława Chrobrego znajduje się w *Kronice* Galla Anonima. Kronikarz wymienił tylko cztery grody: Poznań, Gniezno, Włocławek, Giecz i przytoczył kontyngenty stawianego z nich żołnierza². Zdaniem H. Łowmiańskiego były to cztery główne ośrodki administracyjne w obrębie państwa Chrobrego, podzielonego na cztery wielkie okręgi grodowe. W jego opinii niewymieniona przez Galla Kruszwicka, dobrze znana Gallowi, być może nie była uważana za jeden z głównych ośrodków organizacji wojskowej. W stosunkowo bliskim rozmieszczeniu tych ośrodków od Gniezna zdaniem Łowmiańskiego ujawniły się tendencje centralistyczne Gniezna usiłującego utrzymać w najbliższej od siebie odległości główne ośrodki administracji lokalnej³.

Wydaje się, że wyliczone przez Galla ośrodki stanowiły główne punkty oparcia dla tworzonej przez Piastów organizacji terytorialnej rozwijającego się pań-

¹ O. K o s s m a n n, *Deutschland und Polen um das Jahr 1000. Gedanken zu einem Buch von Herbert Ludat*, (w:) *Zeitschrift für Ostforschung*, Bd. 21: 1972, H. 3, s. 412-416.

² *Galli Anonimi cronicae et gesta ducum sive principum Polonorum*. Wyd. K. Maleczyński, *Monumenta Poloniae Historica. Nova series* (dalej MPH n.s.), t. 2, Kraków 1952 (dalej G a l l), *lib. I, cap. 8* (s. 25). Poznań – 1400 pancernych oraz 4000 tarczowników, Gniezno odpowiednio 1500 i 5000, Włocławek – 800 i 2000, Giecz-300 i 2000.

³ H. Ł o w m i a ń s k i, *Początki Polski*, t. 5, Warszawa 1973, s. 614-616.